

gå megen lovgivning, før vi vil være i stand til at undertegne ikkediskriminationsprotokollen. Vi er nødt til at vide, hvad vi i givet fald skriver under på, og tillægsprotokollen er ikke tilstrækkelig præcis, heller ikke i sine såkaldte explanatory notes.

Så vi har besluttet sammen med en række lande, bl.a. Sverige og Norge, ikke at undertegne i morgen, men jeg vil gerne udtrykke håbet om, at vi snart kan gøre det – i løbet af et par år formentlig.

Vedrørende Tjetjenien. Jeg tror, at jeg må sige det, som det er, at Europarådets ministerkomité tror jeg ikke er et særlig velegnet forum for en debat om Tjetjenien. Jeg tror ikke, at det er dér, der kan ske nogen forrykninger. Jeg kan til gengæld forsikre for, at i EU's Ministerråd er Tjetjeniensagen til stadighed under fortsat observation.

Jeg kender ingen eksempler på, at der er domfældelse i Rusland som følge af Tjetjenienkonflikten. Det er muligt, at der er det, men jeg kender ikke nogen eksempler på det. Det er den eneste måde, jeg kan svare på.

Dermed håber jeg, jeg har svaret på de spørgsmål, der var rejst. Jeg er bange for, jeg ikke helt nåede at få svaret på fru Hanne Severinsens spørgsmål. Jeg glemte mit notat derude. Jeg må komme tilbage.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Nej, men så kan jeg igen stille spørgsmålet og i og for sig udvide det, for nu sagde netop udenrigsministeren, at ministerkomiteen er ikke noget forum for diskussion af Tjetjenien. Nej, for man vil ikke genere hinanden. Det er sådan lidt ubekvent.

Det, jeg spurgte om, var faktisk, hvorfor man havde pålagt sig selv den restriktion, at alt skulle være enstemmigt. Det behøver man ikke i Europarådet.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Personlig havde jeg ikke noget imod, at man havde en anden afstemningsregel. Det må jeg sige ligeud. Jeg anser det for helt udelukket, at der kan blive enighed om det.

Henning Gjellerod (S):

Fru Elisabeth Arnold sagde under debatten, at Europarådet er en unik institution. Det kan jeg skrive under på. Det, at vi har en parlamentarisk forsamling og et Ministerråd, der er med-

spillere og modspillere på lige fod, kan man sige, og der er en Domstol til at overvåge de konventioner, som Europarådet vedtager, er unikt på verdensplan; så det er altså en særlig situation, vi er i.

Debatten i dag afspejler jo den alvor, hvorved delegationen ser på arbejdet i Europarådet, og vi er kommet meget, meget langt omkring, når vi lægger de forskellige ordførertaler sammen.

Jeg vil gerne have lov til at sige tak til delegationen i Europarådet, dels fordi vi har kunnet samles om at lave denne her forespørgsel, men så sandelig også, fordi vi har kunnet samles om et forslag til vedtagelse, som jeg har på fornemelsen vil blive vedtaget enstemmigt eller i hvert tilfælde med et meget stort flertal.

Jeg vil gerne sige tak for debatten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 9 af Henning Gjellerod (S), Hanne Severinsen (V), Per Stig Møller (KF), Margrete Auken (SF), Peter Skaarup (DF), Sonja Albrink (CD), Elisabeth Arnold (RV), Keld Albrechtsen (EL) og Flemming Kofod-Svendsen (KRF) vedtoges enstemmigt med 92 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.18

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af lovforslag nr. L 20: Forslag til lov om Den Internationale Straffedomstol.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 4/10 2000).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Henning Gjellerod (S):

I sidste halvdel af det 20. århundrede har det internationale samfund vedtaget flere internationale og regionale erklæringer og konventioner for at beskytte menneskerettighederne.

Visse særlig alvorlige internationale forbrydelser er blevet kriminaliseret, og der er åbnet mulighed for, at de kan pådømmes ved de nationale domstole, uanset hvor de har fundet sted.

Alligevel har der været tilfælde, hvor stater ikke har kunnet eller villet bringe de formodede gerningsmænd for en domstol. Derfor vedtog forsamlingen på en FN-diplomatkonference i Rom den 17. juli 1998 statuten for en permanent international straffedomstol, der skal træde i kraft, når den er ratificeret af 60 stater.

Domstolen vil være sekundær. Det betyder, at domstolen først træder i funktion, når en stat ikke kan eller vil påtage sig at retsforfølge en formodet gerningsmand. Domstolen er altså kun overordnet nationalstaternes domstole i det tilfælde, at nationalstaterne ikke opfylder deres forpligtelser.

Den permanente domstol skal have kompetence til at behandle de groveste og mest alvorlige internationale forbrydelser, det vil sige folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og aggression.

Desværre har vi i vores århundrede oplevet, at nogle af de mennesker, der har stået bag sådanne forbrydelser, er gået fri. Som eksempel kan nævnes den bosnisk-serbiske leder, Radovan Karadic, der stadig er eftersøgt krigsforbryder og endnu ikke er blevet stillet for den særlige domstol for det tidligere Jugoslavien. At Idi Amin lever i Saudi-Arabien i bedste velgående, taler også sit tydelige sprog.

Domstolen har fire hovedformål: Den skal virke afskrækkende på folk, det vil sige have en præventiv funktion. Der kommer vished for, at der er konsekvenser forbundet med grove forbrydelser. Den skal tilskynde de nationale stater til at retsforfølge og dømme de omhandlede forbrydelser. Ofrene og deres familier vil få en chance for at opleve retfærdighed, forsoning og samtidig høre sandheden.

Den skal gøre ende på den straffrihed, der desværre har været eksisterende hidtil. Kun en

lille del af de ansvarlige gerningsmænd er hidtil blevet retsforfulgt af nationale domstole.

Den Internationale Straffedomstol er et stort og meget vigtigt gennembrud i bestræbelserne på at opretholde den respekt for menneskerettighederne, som vi hylder her i Danmark og i resten af Europa. Respekten for menneskerettighederne indebærer, at de, der bryder dem, også må stå til ansvar for deres handlinger.

Med domstolen bliver det muligt at skabe et internationalt, uafhængigt retsorgan, der sikrer, at menneskerettighederne respekteres. Domstolen skal derfor dels virke præventiv, dels virke som dømmende myndighed, når forbrydelsen er begået.

Socialdemokratiet går ind for oprettelsen af en international straffedomstol og kan fuldt ud støtte det fremsatte forslag.

Vi imødeser en intens udvalgsbehandling, som gerne skulle resultere i, at en meget stor del af Folketingets partier tilslutter sig. Der bør ikke være tvivl om Danmarks holdning i dette spørgsmål.

Jens Hald Madsen (V):

Som det er blevet nævnt, er det jo et historisk gennembrud i udviklingen af det internationale retssamfund. Og det har været en meget lang proces; efter Venstres mening har det været en for lang proces, når man går tilbage til, at det har været diskuteret i FN allerede i 1947.

Men det ligger også helt klart, at den stigende globalisering, som vi har, med hastige skridt bringer hele verden tættere og tættere sammen. Hvor etniske, religiøse og politiske holdninger mødes på rekordtid via den teknologiske udvikling, har det jo utrolig betydning i forhold til, hvordan FN kan agere.

For FN skal efter Venstres opfattelse betragtes som den internationale polititbetjent. Men skal det give mening og dermed have konsekvens, så skal værktøjerne også skabes, så skal værktøjerne også være funktionsduelige. Derfor er Den Internationale Domstol også en helt naturlig, en vigtig konsekvens af den stigende globalisering. Ingen diktator, ingen krigsforbryder skal kunne føle sig tryk noget sted i verden. Det bør og skal være vores målsætning i det internationale samfund, som står for frihedsrettighederne for det enkelte individ.

Der har allerede været etableret det, som vi kalder krigsforbrydertribunaler i det tidligere Jugoslavien og Rwanda. Jeg har selv haft lejlighed til at se konsekvenserne af det, som skete i

Rwanda, og det var skrækkeligt at være vidne til og se på alle de efterladte og alle de lig og samtidig også besøge fængslet for alle dem, som skulle igennem dette tribunal – tusinder af mennesker. Det er en kompliceret sag. Og derfor vidner det bare om vigtigheden af at få en fast og permanent international straffedomstol.

Jeg har kunnet læse i pressen, at der har været sået tvivl om, hvorvidt den danske ret fuldt ud kan fungere. Sådan som jeg forstår det, har der været tvivl om, hvorvidt det var sådan, at hvis man havde krigsforbrydere fra Rwanda, at de så kunne blive dømt ved dansk ret. Jeg kan vel forstå det sådan, at hvis vi får Den Internationale Straffedomstol, ja, så kan man udlevere disse til denne domstol.

Jeg vil også gerne sige, at det er ærgerligt, at den eneste supermagt, som vi reelt har tilbage, nemlig USA, ikke går ind i det her. Jeg kan godt forstå problemstillingen, USA har, men jeg vil sige, at hvis man vil noget med FN, og hvis man vil noget med at have et internationalt samfund, som har nogle fælles værdier, også inden for menneskerettigheder, så burde vi alle sammen stå inde for disse rettigheder, også ved at støtte de værktøjer, der skal til.

Så som sagt, dette er efter Venstres mening et udtryk for, at vores fine taler, vores fine dokumenter nu også får nogle værktøjer, og det er helt afgørende for Venstre, så derfor kan vi støtte forslaget.

Per Stig Møller (KF):

Det Konservative Folkeparti er også glad for, at ministeren nu har fremlagt det her lovforslag, som betyder, at Danmark sørger for at udlevere de mennesker til Den Internationale Straffedomstol, som den beder om, men at Danmark også forpligter sig til først selv at feje for egen dør og foretage rettergangen, hvis det er nødvendigt. Folkedrab, krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden skal det ikke være muligt at skjule sig fra.

Det er jo rigtigt, som hr. Henning Gjellerod påpegede, at der sidder jo en række af disse folk rundt omkring, Karadic, Vladic, Idi Amin. Men de er jo fredløse. Vi er jo allerede kommet dertil i verden, at de ikke kan komme uden for deres lande længere. Selvfølgelig er det bedst, at deres lande også udleverer dem, og sådan må det også ende med at gå. De skal arresteres. Men det er jo allerede et godt tegn, at de er nødt til at gemme sig i de fjerneste afkroge, hvor de kan håbe på, at ingen finder dem. Man så jo også, at

Pinochets behandling nok også har været lidt af en gyser for folk med tendenser til krænkelse af menneskerettighederne og forbrydelser mod menneskeheden.

Det er vigtigt, at lovforslaget bliver fremlagt på den måde, det gør, for det regulerer delta-gerstaternes pligt – pligt, og det er ret afgørende – til at samarbejde med domstolen, således at f.eks. Danmark kan udlevere de personer til domstolen, som den måtte bede om, og som vi ikke selv har dømt.

Det er væsentligt i forhold til den danske grundlov – og det er jo også blevet beskrevet på side 36 i lovforslaget – at der er afgrænsninger af den art, som er foretaget, fordi den danske grundlov er jo god og må ikke krænkes på nogen måde, men den må jo heller ikke stille sig i vejen for, at vi kan få gjort op med folkedrab, krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden.

Vi lægger til grund de grundlovsbetragtninger, der er, og går ud fra, at de er dækkende i forhold til grundloven i ministerens fremlæggelse. Og på den baggrund indstiller vi det til hurtig vedtagelse.

Margrete Auken (SF):

I tirsdag, altså i forgårs, var Det Udenrigspolitiske Nævn på besøg i Iran i den armenske menigheds kirke, og uden for kirken er der et mindesmærke, som vi fik fortalt om; det var af det armenske parlamentsmedlem, som samtidig var en af lederne af menigheden, og han fortalte her om, hvordan halvanden million armeniere var blevet udryddet af tyrkerne fra 1915 og vel frem til 1920/1923.

Han sagde, at hvis dette folkedrab var blevet erkendt, og hvis de skyldige var blevet retsfulgt, så havde der været en chance for, at de mange folkedrab, som det 20. århundrede har budt på, måske kunne have været afværget.

Det var uhyggeligt, for jeg havde i hvert fald aldrig hørt om det før og kunne forstå, at det faktisk havde været holdt skjult. Så vidt jeg har kunnet finde ud af senere hen, er det også først blevet et emne, som er kommet på dagsordenen her i løbet af de sidste 10 år, og det er ganske få lande, der har villet anerkende det. Tyrkerne har været ufatteligt aktive for at afværge det.

Det er jo her ganske interessant at se, hvor vigtigt bare det første skridt i en forsoningsproces er, nemlig indrømmelsen af, at tingene er sket, erkendelsen af, at de er sket, og hvor stor en rolle det kan spille både for den part, der

mangler denne erkendelse, og for den part, der i givet fald skal inddømme, at man har gjort det.

Jeg synes selvfølgelig, at vi skal se på sagen, men det er ikke derfor, jeg nævner det her, det er alene for at fremhæve, at den sag, vi nu står med her, har meget, meget stor betydning, hvis det lykkes at komme igennem med den. Der er meget mere, der hører med til en forsoning end både erkendelse og for den sags skyld også en retssag, men det er helt afgørende, at de her ting kan blive bragt frem, og at man kan få en retssag.

Derfor skal der fra SF's side lyde et meget stort tillykke til os alle sammen, fordi sagen er kommet frem. Det er, som det også er blevet nævnt, beklemmende, at USA stadig væk gør modstand i sagen, og det er godt, at der er et godt sammenhold blandt de andre lande. Jeg mener også, at der er blevet svaret relevant på den kritik, som er blevet fremført. Jeg taler her ikke om den kritik, der måtte være kommet med høringssvarene; jeg går ud fra, at vi får regeringens kommentarer til det, men det er jo i den her sammenhæng bagateller i forhold til, at vi nu kan få sagen sat på skinner.

Jeg håber, at regeringen vil gøre en meget aktiv indsats for at få de øvrige EU-lande med til at ratificere. Der er jo langt endnu til de 60, og vi er ikke ligefrem foregangsland – jeg havde nær sagt heldigvis – for så ville det se sort ud. Der er flere EU-lande, der har ratificeret allerede, men det er vigtigt, at der nu kommer et hurtigt forløb i processen, sådan at sagen kan komme på dagsordenen.

Jeg vil dog godt her nævne en enkelt ting, for jeg synes, den hører med også i det samlede billede af diskussionen om forsoningsprocessen, og det er den kronik, som Hans Henrik Brydensholt skrev i Politiken for nogle uger siden om denne her straffedomstol, hvor han gør opmærksom på, at han havde haft en samtale med en ung afrikaner – jeg tror, det var i Mozambique – og havde dér nævnt betydningen af, at folk som Pinochet osv. nu kunne hives for domstolen, og så blev der sagt – giftigt og berettiget – fra denne afrikaner, at det var lidt udmattende at se Vestens begejstring for det her, fordi de først gik i gang med at retsforfølge, når de andre havde væltet de forbrydere, det drejede sig om, og meget ofte havde Vesten selv ligefrem holdt dem ved magten, ja, endda støttet dem; det var jo tilfældet med Pinochet.

Jeg synes, han har ret, og jeg synes, vi skal være klar over, at vi har en meget større rolle at gennemtænke i forbindelse med det her.

Han gjorde også opmærksom på i den kronik, at der lokalt er andre traditioner for forsoning end dem, der bare handler om domstole, og jeg synes også, det hører med. Der er ikke tale om, at det her lovforslag ser bort fra det, men jeg synes, det er vigtigt at huske, at i en forsoningsproces, som det her jo er et led i – det er jo ikke bare et spørgsmål om at få ret i en hævnproces, det er en forsoningsproces, det skal bruges til – indgår der selvfølgelig, ud over at man får retfærdighed og erkendelse, jo også fred, der indgår barmhjertighed, der indgår tilgivelse – der er en række ting, der skal med – og derudover selvfølgelig brugen af de lokale nationale strategier, og det er jo ikke bare lokale domstole, men også lokale traditioner for forsoning. Jeg går ud fra, at det er en selvfølge for regeringen, som det er det for SF.

Men vi støtter forslaget og ser frem til et interessant udvalgsarbejde, bl.a. fordi der kan blive rejst en del sager, som vil være af betydning for det videre arbejde med menneskerettigheder.

Jeg skal så her sige, at jeg ikke har tænkt mig helt at glemme den sag om folkedrabet i Armenien. Selv om den er frygtelig gammel, lider de endnu under, at det ikke er erkendt.

Peter Skaarup (DF):

Jeg synes, der er sagt mange fornuftige ting under de ordførerindlæg, der har været indtil nu.

I Dansk Folkeparti er vi enige i, at det skal være muligt at retsforfølge krigsforbrydere og andre banditter, som det internationale samfund naturligvis skal have fat i. Det siger sig selv, at personer som Pinochet og Milosevic er det ikke rart, hvis der er nogen, der holder hånden over, og derfor er det vigtigt, at vi får Den Internationale Straffedomstol, og derfor er vi også indforstået med, at Danmark har ratificeret den i 1998.

Men jeg vil godt pege på en enkelt ting, som vi i Dansk Folkeparti bekymrer os lidt om, og det er forholdet til grundloven. Det er jo lidt farligt, kan man sige, at nævne det her, for det er faktisk en god sag, vi står med, det er en god sag at få indført Den Internationale Straffedomstols principper, men der er altså en ting omkring grundloven, som jeg mener det er vigtigt at vi får en behandling af her i Folketinget, og

også et eventuelt svar fra udenrigsministeren i dag.

Det er i bemærkningerne til forslaget beskrevet, hvordan forholdet til grundloven er, men der er ting, som direkte er på kant med grundloven, og derfor er det også vigtigt at nævne det her i dag. Det har vi en forpligtelse til som folketingsmedlemmer; vi skriver jo under på, at vi vil overholde grundloven, når vi bliver valgt ind.

Et af problemerne er eksempelvis omkring efterforskning i Danmark, hvor der er et forhold til grundlovens § 20, som der bør ses på. Der står i bemærkningerne, at kerneområdet for grundlovens § 20 er den virksomhed, der består i at udstede retsakter med umiddelbar gyldighed i Danmark, og den kompetence til at foretage efterforskning på dansk territorium, som anklageren får efter statuttens artikel 99, har ikke denne karakter, som der står. Det vil sige, at man afviser, at man her er på kant med grundloven, men jeg kunne godt tænke mig alligevel at høre ministerens kommentar til den del af det, for det har også været fremme i dagspressen, at det er af de punkter, der karamboleres med den danske grundlov. Hvis det er afklaret, er det jo glimrende, men jeg vil godt høre ministerens kommentar til det.

Videre står der også i bemærkningerne på side 38, at der et problem i forhold til grundlovens § 57, hvor det er sådan, at Folketingets medlemmer nyder immunitet, men den immunitet anerkendes ikke af Den Internationale Straffedomstol. Ikke fordi jeg hermed siger, at et af de 179 folketingsmedlemmer skulle have nogen problemer i den her retning, men det er trods alt vigtigt, at vi her i Folketinget får en behandling og et svar på, om ministeren mener, at det er i karambolage med grundloven, og at der er problemer. Det ville jeg godt høre ministerens direkte kommentar til.

Det samme gælder jo kongehuset. Kongehuset nyder også immunitet i dag; den anerkendes heller ikke af straffedomstolen. Der er vel ikke nogen, der har forventninger om, at kongehuset skulle have problemer i den retning, men igen er det vigtigt at høre ministerens kommentar hertil.

Men i det hele taget må vi jo sige med hensyn til eventuelle overtrædelser af grundloven med dette forslag, at det står meget klart i Folketingets forretningsorden – og derfor er jeg meget tryk i denne her sag – at formanden efter forhandling med Udvalget for Forretningsorde-

nen, hvis der er tale om modstrid i forhold til grundloven, skal afvise overhovedet at behandle forslaget. Så forslaget ville slet ikke stå på dagsordenen i dag, hvis det var i modstrid med grundloven. Så måske er det bare nogle tanker, der slet ikke bør debatteres yderligere, for formanden mener åbenbart ikke, der er problemer i det. Men jeg kan alligevel meget klart se i forslaget, at forslagsstillerne – nemlig ministeriet – måske mener, der er nogle problemer i det. Så derfor ville det være interessant at høre ministerens kommentar til det forhold.

Men dermed være ikke sagt, at Dansk Folkeparti ikke støtter principperne i det hele taget. Vi mener, det er vigtigt, at man får gennemført de her ting, men vi mener også, at man er nødt til at se på den danske grundlov, når man eventuelt arbejder på kant med den.

Ebbe Kalnæs (CD):

I lighed med – er jeg overbevist om – et samlet dansk Folketing er vi utrolig glade for det her lovforslag. Det er rigtigt, at det har haft en lang og en trang vej, og det, at man nu for alvor kan få startet processen med at få de sidste med og skaffe en kompetence, som giver mulighed for at forfølge krigsforbrydere og forbrydelser mod menneskeheden overalt, synes vi er vigtigt.

Det er klart, at vi stadig væk vil støde på problemer i den kommende fremtid på det her område, og der er ingen tvivl om, at de stater, der føler sig hævet over og unddrager sig denne enighed og dette fællesskab globalt, skal vi vedholdende lægge pres på, og vi skal ikke undlade i den almindelige debat at arbejde på at få alle med.

Vi er som sagt ganske, ganske glade for at kunne sige ja til det her lovforslag og støtte det hundrede procent. Eventuelle tvivl i forhold til grundloven har vi fuld tillid til at regeringen – udenrigsministeren i den her sammenhæng – sørger for at få afklaret, så det foregår på rigtig vis. Der har vi ikke den mindste tvivl.

Derfor siger vi tak til både regeringen og ministeren for hurtigt at få fremsat det her lovforslag, og vi vil sørge for, at det kommer hurtigst muligt gennem Tinget.

Lone Saaby Johansen (RV):

Denne lov vil indarbejde statuttet for Den Internationale Straffedomstol i dansk ret. Samtidig medfører en vedtagelse, at Folketinget ratificerer domstolens statut og dermed tager et skridt

i retning af statuttens ikrafttræden. Statutten træder i kraft, når 60 lande har ratificeret den.

Da FN blev oprettet efter Anden Verdenskrig, var det et foreløbigt højdepunkt for Det Radikale Venstre. Vi drømte om, og vi drømmer stadig om et internationalt retssamfund. I FN så vi en organisation, der byggede på grundlæggende menneskerettigheder, og en organisation, som havde potentialet til at gennemføre dem globalt.

Organisationens svagheder er siden blevet åbenbart på forskellige måder, ikke bare institutionelle svagheder, hvor stormagters interesser gør sig gældende, men også den realpolitiske svagheit, der gør det noget nær umuligt for organisationen at få gennemført sine beslutninger. Derfor er det internationale retssamfund stadig kun en drøm, men drømmen er rykket et skridt nærmere virkeligheden. Med en international domstol, der kan retsforfølge de alvorligste internationale forbrydelser, vil vi rykke et skridt nærmere den radikale drøm.

Det internationale samfunds instanser er stadig afhængig af stormagternes interesse, men med domstolen kan samfundet få tilført yderligere et element. FN er organisationen, der udstikker spillereglerne, men nu får vi så også en myndighed, der kan idømme og straffe overtrædelser, og det vil gøre det vanskeligere for forbrydere at gemme sig bag nationale grænser.

Dermed har vi bevæget os hen imod et samfund, hvor magten ikke ligger hos dem, der er stærke enkeltvis, men hos fællesskabet. For det er ikke aggressorerne og de militært stærke nationer, der har brug for en international retsorden. De stærke klarer sig nok endda. I det fremtidige internationale retssamfund er det lovene, der er de svages beskytter, uanset om den svage part er en småstat eller et enkelt individ, der står i vejen for en kynisk magthaver eller en enkelt stats nationale egoistiske interesser. Etableringen af Den Internationale Straffedomstol er et skridt frem mod etableringen af den beskyttelse.

Siden 1905 har Det Radikale Venstre arbejdet skridt for skridt hen imod en international retsorden. Vi er meget stolte af at have medvirket til denne udvikling, og vi er glade for at kunne fortsætte arbejdet for vores idealer ved at stemme for det her lovforslag.

Keld Albrechtsen (EL):

I Enhedslisten finder vi, der er mange væsentlige og sympatiske træk ved ideen om, at verdenssamfundet opretter en international straffe-

domstol til at dømme nogle af de værste forbrydelser, vi har været vidne til, og vi finder, at det er fornuftigt, at Danmark tiltræder grundlaget for den domstol, og – så vidt det overhovedet kan lade sig gøre efter grundlovens regler – også gennemfører bestemmelserne her i Danmark. Det skal der ikke herske nogen tvivl om; det vil jeg gerne understrege.

Vi arbejder altså for, at dette her lovforslag vil kunne vedtages, men vel at mærke vil kunne vedtages efter grundlovens regler.

Vi har nogle spørgsmål, som vi vil stille i udvalget under behandlingen. Der er jo væsentligt forskellige træk ved den straffedomstol og så dansk retspleje og de principper, der er i dansk retspleje. Der er jo f.eks. det problem, at der ikke er nogen appelmulighed med hensyn til skyldsspørgsmålet. Man kan jo ikke argumentere på den måde, at fordi en anklage i sin karakter er meget voldsom, fordi en forbrydelse, hvis den bevises, er meget, meget alvorlig, kan det forhold medføre, at man kan fjerne appelmuligheden. Man kunne næsten tværtimod argumentere for, at når man tiltales for en ekstraordinært alvorlig forbrydelse, så kan der være gode argumenter for, at man netop i den situation må have en appelmulighed som tiltalt.

Jeg ved ikke, om ministeren kan sætte sig ind i den tankegang, men jeg synes, der er noget, der taler for, at hvis man er dømt for nærmest ultimative forbrydelser, og hvis der kunne opstå tvivl om, hvorvidt man i virkeligheden var skyldig, så kunne det være i overensstemmelse med danske retsprincipper, at man kunne appellere også selve skyldsspørgsmålet.

Men vi er villige til at acceptere en tiltrædelse, selv om der altså måske nok er lidt anderledes principper på nogle punkter i den måde, det er skruet sammen på.

Med hensyn til gennemførelsen i dansk ret, kan det måske også give anledning til lidt betænkelighed, at man kan udlevere en person alene ved justitsministerens godkendelse. Man kunne jo overveje, om ikke det i virkeligheden burde være sådan, at man som tiltalt kunne kræve sagen forelagt for en domstol med hensyn til spørgsmålet om udlevering. Men også dér vil vi være villige til at strække os meget langt for at få det her båret igennem.

Men dér, hvor vi simpelt hen ikke kan strække elastikken længere, er i spørgsmålet om grundloven. Der er mange sindrige forklaringer i bemærkningerne, men elastikken kan ikke holde så langt; det kan den altså ikke. Det er ikke i

overensstemmelse med grundloven uden brug af grundlovens § 20 at overdrage beføjelser til, at en anklagemyndighed udefra kan udøve sin virksomhed på dansk territorium. Så meget kan grundloven simpelt hen ikke bøjes. Jeg ved godt, at mange partier her i Folketinget efterhånden har et overordentlig lemfældigt forhold til grundlovens § 20; det ved jeg godt.

Men hvad så, når EU kommer og vil lave sin anklagemyndighed, som Europa-Kommissionen har foreslået? Det er jo faktisk et af de forslag, Europa-Kommissionen gerne vil have med i Nicetraktaten – det kommer nok ikke i Nice, men i den næstfølgende traktat – ja, så vil man måske komme og sige fra regeringens side: Jamen vi har jo godkendt en straffedomstol, hvor anklagemyndigheden også kan operere i Danmark, og det er ikke suverænitetssafgivelse; det var vi jo enige om dengang.

Så det har altså også en præcedensvirkning med hensyn til kommende unionsskridt.

Jeg afventer ligesom hr. Skaarup med spænding ministerens forklaring omkring det her spørgsmål, men jeg må sige, at vores tilsagn om at stemme for altså bygger på den betingelse, at Folketinget anvender den fremgangsmåde, der er foreskrevet i grundlovens § 20. Det vil heller ikke forhindre en vedtagelse, for der er jo rigeligt fem sjettedeles flertal her i Tinget for forslaget. Så hvis flertallet ville, kunne man godt følge reglerne, og det vil vi meget stærkt opfordre til at flertallet besinder sig på at gøre.

Jeg håber også, formanden har lyttet til de betragtninger, der er blevet fremført. Det er jo – som det også korrekt er blevet nævnt – formanden, der påser, at der ikke vedtages forslag her i Folketinget, som strider imod grundloven.

Jann Sjursen (KRF):

Jeg fristes næsten til at sige bedre sent end aldrig, for som det jo fremgår af lovforslaget, blev spørgsmålet om en international, global, dømmende myndighed første gang sat på FN's dagsorden i 1948, tror jeg, det var, eller 1947; nu kommer jeg lige pludselig i tvivl.

Nu skriver vi så år 2000, men uanset det vil jeg sige, at vi fra Kristeligt Folkepartis side glæder os over – på trods af den lidt langstrakte proces – at vi nu i dag kan behandle lovforslag nr. L 20 her i Folketinget.

Vi kan tilslutte os forslaget fra Kristeligt Folkepartis side og også tilsige regeringen en hurtig behandling af lovforslaget. Når jeg siger det sidste, er det jo, fordi statuten skal ratificeres af

60 lande, før den kan træde i kraft, og der er stadig væk et stykke vej at gå, før de 60 lande har ratificeret, så statuten kan træde i kraft, og det skulle den meget gerne hurtigt gøre.

Det er nemlig vigtigt, at vi får nedsat en international domstol, som kan medvirke til som et supplement til den nationale retsforfølgelse af krigsforbrydere og deslige at sørge for, at disse bliver dømt.

Jeg har sådan set ikke så meget mere at tilføje selve debatten, for det turde være helt klart, at det er så oplagt, at Danmark tilslutter sig statuten og ratificerer den.

Der er en enkelt ting, jeg vil bede om, og det er, at ministeren – nu hvor vi også har fået oversendt høringssvarene fra ministeriets side – kommenterer dem, for jeg synes, der i høringssvarene rent faktisk rejses nogle problemstillinger, som er værd at få belyst også i forbindelse med det efterfølgende udvalgsarbejde.

Derfor vil jeg – selv om jeg har advokeret for, at det skal gå hurtigt – anmode om, at ministeren kommenterer disse høringssvar, som vi har fået oversendt, og som jo også inkluderer de problemstillinger, som bl.a. rejses i dag i Berlingske Tidende i forhold til, hvad vi har af muligheder inden for den danske straffelovgivning, når det gælder om at forfølge forskellige forbrydere af udenlandsk karakter også.

Så med disse ord vil jeg tilsige en positiv udvalgsbehandling fra Kristeligt Folkepartis side.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Kun et enkelt spørgsmål til hr. Jann Sjursen omkring hastigheden i det her. Jeg håber, at hr. Jann Sjursen vil være enig med mig i, at vi i hvert fald bliver nødt til at få tid til en ordentlig belysning af grundlovsproblemet. Det kan selvfølgelig være, der er nogle, der ikke er så bekymrede som Enhedslisten med hensyn til det spørgsmål. Jeg lagde jo også mærke til, at hr. Sjursen i spørgsmålet om euroen – selv om han anbefalede et nej – sådan set ingen bekymringer havde specielt med henblik på forholdet til grundloven.

Jeg håber, at hr. Jann Sjursen vil støtte et ønske fra Enhedslisten om, at vi i udvalget får mulighed for at bede regeringen om at indhente særlige høringssvar, også i spørgsmålet om statsretseksperternes bedømmelse af den redegørelse vedrørende grundlovsproblemet, som regeringen har fremlagt i bemærkningerne.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KRF):

Nok tilsagde jeg tidligere en hurtig udvalgsbehandling, men dog ikke hurtigere, end at jeg selv argumenterede for, at vi vil bede om ministerens kommentar til de høringsvar, der er givet, og selvfølgelig også muligheden for at få belyst de grundlovsmæssige aspekter, som her i debatten er blevet rejst særlig af Enhedslisten og Dansk Folkeparti.

Men jeg vil gerne understrege, at for Kristeligt Folkepartis vedkommende ser vi ikke de problemer, som Enhedslisten og Dansk Folkeparti har givet udtryk for, men det skal selvfølgelig ikke forhindre de to partier i at få belyst problemstillingerne som sådan.

Men jeg vil dog tilføje, at når regeringen har valgt at fremsætte det her lovforslag og også har belyst de grundlovsmæssige aspekter i lovforslaget, er det vores opfattelse, at så er den side af sagen i orden; ikke at den ikke kan diskuteres, for jura er ofte genstand for meget lange diskussioner, men der tager vi til efterretning, hvad regeringen lægger til grund i forbindelse med de grundlovsmæssige aspekter, der er af lovforslaget.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg vil gerne takke ordførerne for deres bemærkninger til lovforslaget.

Jeg kan med tilfredshed konstatere, at der er meget bred tilslutning til at gennemføre forslaget til lov om Den Internationale Straffedomstol i Danmark.

Det er med glæde, at regeringen har fremsat lovforslaget. Personligt er det mig en stor glæde at kunne gøre det.

Forslaget skal gøre det muligt for Danmark at ratificere statutten for Den Internationale Straffedomstol.

Diplomatkonferencen i Rom i juli 1998 var et meget stort skridt på vejen mod en styrket international retsorden. Statutten indebærer, at der nedsættes en permanent international straffedomstol, en domstol, der vil få kompetence til at behandle de groveste og mest alvorlige internationale forbrydelser, dvs. folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og aggression.

Det, der blev enighed om i Rom, kan føres ud i livet, kan træde i kraft, når 60 lande har ratificeret statutten. Regeringen arbejder for, at det sker snart, og der er håb om, at det måske kan ske allerede i 2002 eller 2003. Til dato har 22 lan-

de ratificeret. Vi kan med vores ratifikation være med til at sætte skub i den proces.

Nogle lande har valgt at ratificere statutten med det samme og først efterfølgende tilvejebringe det nødvendige retsgrundlag for at opfylde de forpligtelser, som statutten pålægger deltagerne.

Regeringen har valgt den lidt langsommere vej, nemlig at tilvejebringe de nødvendige regler på forhånd, således at vi er klar til at opfylde statuttens forpligtelser straks fra tidspunktet for den danske ratifikation.

Efter at Danmark den 25. september undertegnede statutten, gik Udenrigsministeriet i samarbejde med Justitsministeriet og Forsvarsministeriet i gang med at se nærmere på den eksisterende lovgivning for at foretage de justeringer, som er nødvendige for, at Danmark kan ratificere og opfylde statuttens bestemmelser.

Regeringen har givet sagen høj prioritet, men man skal ikke undervurdere opgavens omfang. Det har været en stor og en tung opgave, som navnlig har bestået i en omfattende gennemgang og vurdering af behovet for tilpasninger af gældende straffe- og retsplejelovgivning. Der er udført et meget stort og grundigt arbejde af de ministerier og de personer, som har stået for denne gennemgang.

I forbindelse med forberedelsen af lovforslaget undersøgte regeringen, om vi i Danmark selv uafhængigt af domstolen ville være i stand til at retsforfølge de forbrydelser, som Den Internationale Straffedomstol får kompetence til at pådømme.

Regeringen finder, at der i dansk ret findes hjemmel til retsforfølgning af de pågældende forbrydelser. Denne vurdering fremgår af lovforslagets bemærkninger.

Men lad mig føje til, at dette spørgsmål i og for sig er helt forskelligt fra det, som vi diskuterer i dag. Lovforslaget foran os skal sikre, at Danmark kan opfylde de forpligtelser, der følger af domstolens statut. Statutten pålægger ikke deltagerstaterne en pligt til selv at kunne retsforfølge forbrydelserne under domstolens jurisdiktion. Det vil naturligvis være at foretrække, at vi selv kan retsforfølge, og det er regeringens opfattelse, at vi kan, og det gælder også – siger jeg i relation til en avisartikel i dag – folkedrab. Men dette er ikke en forudsætning for at kunne ratificere domstolens statut.

Statutten pålægger heller ikke deltagerstaterne at indrette det nationale retssystems proces-

regler i overensstemmelse med de procesregler, der skal gælde for straffedomstolen.

Spørgsmålet om vidnepligt for Røde Kors-personale og ngo'er ved danske domstole er et vigtigt og principielt spørgsmål, men det har ikke nogen direkte sammenhæng med det, vi drøfter i dag, som er de lovændringer, der er nødvendige for, at Danmark kan ratificere statutten.

Forventningen om, at Danmark selv skal kunne retsforfølge sine statsborgere, er udtryk for et ønske om at sikre danskere mod international retsforfølgelse. Lad mig i den forbindelse minde om, at domstolen alene har jurisdiktion over for de allervesteste forbrydelser: folke-drab, forbrydelser mod menneskeheden eller krigsforbrydelser.

Regeringen har meget nøje overvejet, om statuttens gennemførelse i Danmark indebærer overladelse af beføjelser efter grundlovens § 20. Det er regeringens pligt at foretage en sådan nøje gennemgang, og det har vi gjort.

Vi har – og det fremgår af lovforslagets bemærkninger – gennemgået alle de aspekter af statutten, som kan være relevante for denne vurdering.

Efter en grundig analyse af ethvert aspekt har vi fundet, at statuttens gennemførelse ikke indebærer overladelse af beføjelser af den karakter, der er forudsat i grundlovens § 20, og det er baggrunden for, at regeringen ikke finder, at proceduren i denne grundlovsbestemmelse skal anvendes ved vedtagelse af lovforslaget. Det er et svar til hr. Keld Albrechtsen og flere.

Jeg vil gerne fremhæve i øvrigt – i forbindelse med den argumentation, der er fra regeringens side om, at det ikke vedrører § 20 – at der foreligger en lovgivningspraksis på området. Danmark har f.eks. tilsluttet sig en international straffedomstol tidligere, uden at dette har rejst spørgsmål om overladelse af beføjelser efter grundlovens § 20.

Må jeg her minde om domstolen, der pådømmer krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien, og endvidere om Rwandatribunalet, som også er et fortillfælde.

Jeg mener, at vi efter den gennemgang, vi har foretaget, og som bestemt ikke har været lemfældig, er på sikker grund, når vi siger, at dette ikke indebærer overladelse af beføjelser af den karakter, der er forudsat i grundlovens § 20.

Vi vil selvfølgelig under det videre arbejde ikke alene sørge for, at høringssvarene er oversendt – for det blev de den 27. – men også, at re-

geringen selvfølgelig vil kommentere de høringssvar, som er oversendt, som led i forslagets videre behandling.

Lad mig runde af med at sige endnu en gang, at regeringen prioriterer denne sag højt. Jeg takker for en god debat i dag. Jeg ser frem til udvalgsbehandlingen. Det er mit håb, at vi hurtigt efter en forsvarlig behandling i udvalget kan slutte os til den kreds af lande, der med en ratifikation har vist deres villighed til at udvikle det internationale retssystem i en retning, der kan sikre, at de alvorligste internationale forbrydelser ikke forbliver ustraffet.

Indtil nu har 22 lande som bekendt ratificeret. Med den vægt, vi fra dansk side lægger på, at disse grove forbrydelser retsforfølges, er det væsentligt, at vi snart slutter os til denne kreds.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 8:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af aftale om gennemførelse af bestemmelserne i De Forenede Nationers Havretskonvention af 10. december 1982 vedrørende bevarelse og forvaltning af fælles fiskebestande og stærkt vandrende fiskebestande. Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 4/10 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Henning Gjellerod (S):

Beslutningsforslaget om Danmarks ratifikation af aftale om gennemførelse af havretskonventi-